

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Смјернице за извјештавање о судским поступцима

— намијењено судовима —

1. Увод

Циљ ових Смјерница је да, на једноставан и систематичан начин, судовима у Босни и Херцеговини понуди кључне препоруке за ажурно, свеобухватно, истинито и континуирано извјештавање јавности о судским поступцима који су од посебног интереса за најширу или посебне јавности (професионална, академска, међународна итд.), било да се ради о директном или извјештавању посредством медија.

Повјерење јавности у правосудни систем у великој мјери зависи од његове транспарентности, док транспарентност, као таква, зависи од два предуслова:

- а) спремности судског менаџмента да ажурно и у континуитету информише јавност о свом раду и
- б) капацитета судског менаџмента/администрације да на професионалан и истинит начин извјештава јавност о судским поступцима и другим информацијама од значаја.

2. Основна начела

Комуникација судова с јавношћу, без обзира да ли је ријеч о директној комуникацији или комуникацији посредством медија, информисање јавности о раду и активностима судова или информисање о конкретним судским предметима, треба бити засновано на сљедећим начелима:

- транспарентности – под чиме се подразумева обезбјеђивање отворености судова према грађанима те обезбјеђивање система доступности информација од јавног интереса;

- јавности – које гарантује да ће најшира јавност, као и специфичне јавности, бити упознате са свим релевантним информацијама за остваривање њихових легитимних правних интереса;
- ажурности – чиме се пласирање информација о раду суда, као и других информација од интереса за јавност, обезбјеђује благовремено;
- тачности – које је гарант поузданости и провјерености информација које се обезбјеђују и преносе, директно или путем медија;
- свеобухватности – чиме се преузима обавеза да се информације обезбјеђују у цијелости, без било какве садржинске цензуре која би утицала на мишљење јавности.

3. Смјернице за извјештавање

3.1. Информисање путем медија

Јавности се морају обезбиједити благовремене и тачне информације о раду судова, њиховим активностима, као и о појединачним судским поступцима, уз ограничења дефинисана искључиво императивним прописима.

Новинарима/кама се морају обезбиједити услови за слободно извјештавање о функционисању правног система.

3.2. Претпоставка невиности

Поштивање претпоставке невиности је саставни дио права на правично суђење те се информације у вези с текућим кривичним поступцима требају дијелити с јавношћу или преносити путем медија на начин који не доводи у питање претпоставку невиности осумњиченог или оптуженог.

3.3. Тачнось информација

Судови требају доставити медијима само провјерене податке или податке који се заснивају на разумним претпоставкама. У супротном, ту чињеницу би требало јасно нагласити медијима.

3.4. Присїуї информацијама

Када новинари законито прибаве информације о текућим кривичним поступцима, како од правосудних органа, тако и од агенција за провођење закона, ти органи и агенције би такве информације, без дискриминације, требали учинити доступним свим новинарима који поднесу или поставе исти захтјев.

3.5. Начини обезбјеђивања информација медијима

Када судови самостално процијене да је, с циљем информисања јавности, потребно пружити информације медијима о раду, активностима или чињеницама у вези с текућим кривичним поступцима, такве се информације требају пружити недискриминаторно, путем саопштења за медије, конференција за штампу овлаштених службеника или других адекватних комуникационих канала, како би се избјегло креирање перцепције о фаворизовању појединих медија, што се директно негативно рефлектује на изградњу и одржавање добрих односа с медијским кућама.

3.6. Континуираносћ информисања

Код кривичних поступака од јавног интереса или других кривичних поступака који су оправдано привукли посебну пажњу јавности, судови би требали информисати медије о својим битним радњама, све док то не доводи у питање тајност истрага, односно све док то не утиче на потенцијално одгађање или ометање самог поступка. У случајевима кривичних поступака који трају дужи период, те информације би требало континуирано слати према медијима и/или јавности.

3.7. Забрана злоупотребе информација

Судови и судски службеници не смију информације о кривичним поступцима који су у току користити у комерцијалне или друге неоправдане сврхе.

3.8. Заштита приватности

Информације о осумњиченим, оптуженим или осуђеним особама или другим странкама у кривичном поступку се јавности могу уступити искључиво уз поштивање њиховог права на заштиту приватности, а у складу с императивним прописима.

Посебну заштиту је неопходно дати странкама које су малољетне или другим угроженим особама, као и жртвама, свједоцима и породицама осумњичених, оптужених и осуђених. У свим случајевима посебно треба размотрити штетност утицаја који откривање информација које омогућују њихово препознавање може имати на ове особе.

3.9. *Право на исправку или право на одговор*

Не доводећи у питање доступност других правних механизма, сви који су били изложени нетачним или клеветничким медијским извјештајима о кривичним поступцима, требали би имати право на исправку или одговор.

Право на исправку треба да буде доступно и у вези са саопштењима за штампу која садрже нетачне податке, а која су издали судови.

3.10. *Превенција штећног утицаја*

Судови су обавезни да се у комуникацији с медијима, суздрже од уступања информација које представљају опасност од штетног утицаја на правичност поступка.

3.11. *Обезбјеђивање јавности суђења*

Новинарима/кама би требало омогућити присуствовање јавним рочиштима на суду, као и јавном изрицању пресуда без дискриминације и без потребе за претходним подношењем захтјева за акредитацију, осим уколико не постоје просторна ограничења у судницама. Они не би требали да буду искључени из судских рочишта, осим ако је, и у мјери у којој је, јавност искључена у складу с императивним прописима.

3.12. Извјештавање уживо и снимање у судским просторијама

Извјештавање или снимање уживо од стране медија у судницама би, уколико то дозвољавају просторни и технички капацитети суда, требало да буде омогућено, осим ако то не представља озбиљан ризик од непримјереног утицаја на жртве, свједоке, странке у кривичном поступку или судије, о чему, на основу процесног законодавства и прописа који регулишу заштиту свједока, одлучује предсједник савјета или судија у конкретној фази поступка.

3.13. Подршка за медијско извјештавање

Најаве о заказаним саслушањима, као и информације о оптужницама или оптужбама и друге информације од значаја за правно извјештавање, требају да се благовремено доставе новинарима на једноставан захтјев надлежним органима, осим ако је то неизводиво. Новинарима/новинаркама би се требало дозволити, на недискриминирајући начин, прављење или примање копија јавно изречених пресуда. Они би требали да имају могућност ширења или саопштавања ових пресуда у јавности.

3.14. Заштита свједока

Суд може, с циљем заштите садашњих и будућих интереса свједока, да одреди ограничења и забране у погледу објављивања информација на основу којих се, директно или индиректно, може утврдити идентитет свједока. Идентитет свједока се никада не смије откривати уколико то може да угрози њихове животе или сигурност.

3.15. Извјештавање у медијима након завршетка судских послова

Како се не би отежавала поновна интеграција у друштво особа које су издржавале судске казне, право на заштиту приватности би требало да садржава право на заштиту идентитета ових особа по издржавању судских казни, осим ако нису изричито пристали на откривање свог идентитета или су они и њихово претходно кривично дјело поново од јавног значаја.

4. Препоруке за унапређење транспарентности

4.1. Унутрашња организација

Како би се унаприједио сегмент транспарентности рада правосуђа, препоручује се судовима да, без обзира на евентуално постојање устаљене праксе да комуникацију с медијима врши предсједник или секретар суда, у оквиру своје унутрашње организације, одреде особу која ће бити задужена за административне, техничке и практичне послове у погледу комуникације с јавношћу, директно или посредством медија.

Задужења наведене особе би, између осталог, обухватала следеће послове:

- праћење медијског извјештавања о раду суда или о предмету који се води у суду (*press clipping*);
- креирање и ажурирање *mailing* листе медија и невладиних организација које прате рад правосуђа;
- координација с ИКТ службеником задуженим за *web* страницу суда, ради објаве информација на истом;

- упућивање позива медијима и невладиним организацијама о догађајима које организује суд (инфо-дани, конференције за новинаре итд.) те учествовање у креирању протокола за сваки конкретан догађај;
- писање, према инструкцијама и у координацији с предсједником/секретаром суда, саопштења за јавност;
- друге послове из домена транспарентног рада суда.

4.2. Унапређење капацитета за повећање транспарентности

Препоручује се судовима да особе задужене за комуникацију с медијима, континуирано унапређују личне и професионалне капацитете у овом сегменту, кроз едукације које организују ентитетски центри за едукацију судија и тужилаца у координацији с ВСТС-ом БиХ, као и други субјекти.

У наведеном смислу, препоручује се судовима да посебну пажњу усмјере на сегменте обуке који се тичу кризног комуницирања и унапређења континуираности комуницирања.

Такође, препоручује се судовима да, приликом комуницирања с јавношћу, директно или путем медија, користе разумљив језик, избјегавајући формализам у мјери у којој то неће утицати на тачност и прецизност информација које се дијеле.

4.3. Партнерски однос с медијима и невладиним организацијама

Снажно се препоручује судовима да успоставе партнерске односе с медијима и невладиним организацијама које прате рад правосуђа.

Овај партнерски однос се огледа у спремности суда да ажурно, тачно и свеобухватно информише медије и невладине организације о свим информацијама од интереса за јавност те спремности медија и невладиних организација да прикупљене информације на истинит и несензационалистички начин пренесу јавности.

Партнерски однос никако не смије да утиче на обавезу суда да се стара о заштити личних права свих лица на која се информације односе те обавезу медија и невладиних организација да информишу јавност на професионалан и непристрасан начин.

4.4. Проактиван њрисџуј судова

Судови требају водити рачуна да, кроз ажурно и благовремено информисање јавности о раду и активностима суда, као и о информацијама о предметима који су од посебног интереса за јавност, дјелују проактивно у односу с медијима и невладиним организацијама које прате рад правосуђа.

Ово подразумијева да судови јавност информишу самоиницијативно, сваки пут када процијене да је одређена информација под контролом суда од интереса за јавност. На тај начин, судови ће унаприједити повјерење јавности, медија и невладиних организација које прате рад правосуђа у њихов рад.

4.5. Усијосшављање и одржавање континуиране комуникације

Кроз проактиван приступ те партнерски однос с медијима и невладиним организацијама које прате рад правосуђа, судови ће створити основу за континуирану комуникацију.

На тај начин, судови ће континуирано радити на изградњи односа с медијима и невладиним организацијама (укључујући и физичка лица запослена у истим), што ће, у крајњој линији, утицати на већу отвореност судова према јавности.

5. Закључна најамена

Ове Смјернице немају обавезујући карактер за судове и њихов циљ је да дјелују упућујуће како би се унаприједила транспарентност рада судова, у складу с међународним документима који регулишу ову област те добрим упоредним праксама и искуствима.

Ове Смјернице су израђене уз финансијску подршку Европске уније. За њихов садржај искључиво је одговоран Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине и не одражава нужно ставове Европске уније.